

Teksten stammer fra en af
Professor Anton Pedersens
forelæsninger.

HASSEL, CORYLUS

Corylus avellana, almindelig hassel er en mangegrenet, indtil 5 m høj busk med brede, rundagtige, savtakkeblade og hårede skud. Hanblomsterne sidder i 3-5 cm lange rakler. Raklerne dannes året i forvejen. Blomstringen falder fra februar til april. Hunblomsterne kommer tit senere end hanblomsterne, de viser sig først, når de røde grifler kommer frem. De sidder i nøgler med ofte 3-4, men indtil 14-15 blomster sammen i spidsen af korte sommerskud. Befrugtningen tager lang tid, og de små nødder viser sig først hen på sommeren. Frugten er nød omsluttet af en mere eller mindre urteagtig skål kaldet hasen. Kernerne indeholder ca. 40 % fedt. Det er en varietetsrig art med mange prydhavearter:

C. avellana var. grandis har interesse for frugtavl, i England kaldes den cobnut.

C. avellana var. pontica, Zellernød.

C. maxima (C. tybulosa), Lambertsnød har glatte skud, men ligner alm. hassel meget. Hasen er rørformet forlænget udover nøddens spids. Arten er fra Østeuropa og Vestasien og er ikke så hårdfør som avellana.

C. americana er en lille busk med små nødder.

C. colurna, C. colurnoides, C. sieboldiana.

Der er muligheder for ved krydsning mellem arterne at få nye hasseltyper.

DYRKNING

Grækerne og romerne skelnede mellem "lille" og "dyrket" hassel. Artsnavnet avellana kommer fra den italienske by Avella, hvor hassel nu som for flere hundrede år siden dyrkes i stor stil. Romerne kaldte den Nux pontica. Alle vegne, hvor hassel er vildtvoksende, har man samlet og anvendt den. Fra Danmark kendes Hasseltiden og Maglemosetiden, dengang syntes der ikke at være tale om dyrkning. Rasmussen Block taler om hassel til løvgange. E. Fleischer omtaler den som frugthaveplante, men nævner ingen sorter.

Nu er hassel en vigtig kulturplante. Verdensforbruget af hasselnødder er stort og dækkes af Spaniens og Italiens avl. Nødderne går i handelen under geografiske navne, som f. eks. Levantinernødder, Istriernødder, spanske nødder o.l.. Også i Frankrig er hassel en vigtig kulturplante. I Kent i England dyrkes en del hassel, men ellers er dyrkningen i Nordeuropa mindre omfattende og kan ikke dække

forbruget. I Danmark spiller erhversdyrkningen ingen rolle, vor største hjemlig plantage er Damgården ved Fredericia, den bedste er Dromanns ved Snoghøj. I 1935 udgjorde det samlede areal med hassel ca. 135 ha.

Hasselbusken trives bedst i en kraftig lermuldet jord, hellere den tunge fremfor den lettere jord. Al for svær jord giver dog for kraftig vækst. Hassel er skyggetålende og kan stå på nordskråninger eller espalieret på en nordmur. Den er ikke vindfør og trives bedst i skovegne med godt læ. Den kan anbringes på indersiden af læbælter. Plantningen kan ske i kvadrater på 5 x 5 m (evt. 4 x 4 eller 6 x 6 m). I nødde gange plantes der i rækkerne, hvor planterne godt må vokse sammen, med 1,5-2 m indbyrdes afstand, men med 5-8 m mellem rækkerne. Hos os dyrkes de mest i buskform, men stammer på fra 30 til 100 cm anvendes. Hasselbusken er tilbøjelig til at danne rodskud. Da planten har et overligt rodnet, er fræsning eller anden voldsom jordbehandling ikke at anbefale, og mellemkulturer trives kun dårligt. Staldgødning er godt som jorddækningsmateriale. Til udplantning anvendes 2-3 årige planter. De første år foretages kun en svag tilbageskæring, senere uddyndes ved at man tager enkelte grene ved grunden. Hvis der er sparsomt med hanrakler, kan beskæringen udsættes til efter blomstringen. Hasselens bæring her i landet afhænger fuldstændigt af det pågældende års vejrlig, ofte har man her i landet en tilfredsstillende bæring. Frugten modner i september-oktober. Herhjemme plukkes de før fuld modenhed og sælges med has, det er en god og godt betalt handelsvare. Desuden har vi en lille import af engelske cobnuts til supplerende af vor egen produktion. Nødder til vinterbrug plukkes og sælges uden has. Plukningen er den besværligste del af dyrkningen, hvis arbejdslønnen er høj, er rentabiliteten tvivlsom.

Gul Monilia, nøddesnudebillen og egeret er de værste skadevoldere.

SORTER

Der findes en lang række sorter, de formeres alle vegetativt og varierer med hensyn til frugtbarhed, nøddens størrelse, fyldthed, skaltykkelse, hasens udseende o.s.v.. De går i regelen under betegnelsen storfrugtede hassel. Foreløbige resultater af undersøgelser på Spangsbjerg tyder på, at der er stor forskel mellem sorterne. Sorter med kraftig vækst, tidlig frugtbæring og med tyndskallede, tyndhindedede nødder af god kvalitet foretrækkes. Hassel er gentagne gange behandlet af pomologer, de lægger især vægt på hasens udseende. Bredsted opstiller følgende system:

Corylus avellana

* Zellernød

* Cobnut

Corylus maxima

* Lambertsnød

* Spansk nød

Corylus avellana er den mest hårdføre, og den dyrkes mest her i landet, frugterne er dog for små set med en frugtavlens øjne.

'Cosford' er en gammel, storfrugtet sort af engelsk oprindelse. Den er almindelig her i landet, er kraftig, i regelen tidlig, men ikke altid frugtbar. Den modner i oktober og hører til avellana-typen.

'Halleske Kæmpe' er af tysk oprindelse, den har en stor, bred, middellang has og modner i slutningen af september.

'Lambert Filbert'. Lambert er her et personnavn og har intet at gøre med Lambertsnød (*Corylus maxima*, se ovenfor), den hører til avellana typen. Den går i England under navnet cobnut eller Kentisk Cob. Det er en stor, pæn, lang nød, der modner i oktober.

'Lang Tidlig Zeller' er stor og bred med kort has, den modner i slutningen af september og hører til avellana-typen.

Foruden disse hovedtyper er der mange andre.

'Hvid Lambert' er en gammel sort, der hører til Lambertsnødderne, den led her i landet under de strenge vintre. Den har noget rødt over sig, som tyder på at den er beslægtet med purpurhassel.

Befrugtningsundersøgelser på Alnarp har vist, at såvel han- som hunblomster er hårdføre over for kulde. Blomsterstøv fra 10 sorter havde en spireevne på 90 %. Det kan hænde, at nogle sorter danner for få eller slet ingen hanrakler, bestøvning fra vilde hassel ville her hjælpe. 4 sorter gav et godt resultat med støv fra vild hassel. De storfrugtede hassel bestøver hinanden godt indbyrdes. 'Cosford', 'Halleske Kæmpe' og 'Tidlig Zeller' er gode bestøvere ved sammenplantning.